

Brána do nebes

Foto: Ester Gernová

Akademický sochař **Aleš Veselý** představuje svou sochu **Brána nenávratna** u nádraží Praha-Bubny, odkud

bylo v letech 1941–1945 deportováno do Terezína na padesát tisíc českých Židů.

Obdržel jste od dokumentaristy Pavla Štingla na tento monument objednávku, nebo jste měl při tvorbě volnou ruku?

Bavili jsme se o tom, k čemu to má být. Věděl, že to téma je mi blízké. Hned při prvním rozhovoru jsem měl okamžitý nápad, že udělám kolej.

Prý jste o tomto námětu dlouho přemýšlel.

Ano, od momentu, kdy jsem do dělal sochu Kaddish, tedy zhruba od roku 1968. Byl to pro mne vnitřní závazek vůči mým příbuzným, z nichž čtyřicet dva v průběhu šoa zahynulo. Předsevzal jsem si jej splnit.

Prolná židovské téma vaší tvůrčí činnosti?

Hlavně mne provází životem. Má díla mají vnitřní ustrojení vyplývající ze způsobu přemýšlení, s židovskou tematikou je jich spojeno jen několik. Kaddish jsem dělal, když mi zemřel táta, jelikož syn má dle židovské tradice povinnost modlit se po smrti každý den kadiš. Tímhle jsem truchlení vyjádřil.

Jak vás napadlo, že konstrukce koleje bude sahát do nebes?

Je to symbol Jákobova žebříku, třicet šest práčů symbolizujících třicet šest spravedlivých a tíhu světa ležících na jejich bedrech. Socha má i další významy. Je z kolejí, což přirozeně vyplývá z místa, kde se nachází. Je umístěna v ose, kudy procházeli všichni shromažďovaní z bývalého Radiotruhu k vlakům. Je vztyčená, což symbolizuje činy do nebe volající, něco absurdního, co vedlo kamsi do nenávratna. Tam sahá také nesmírná úcta k obětem. Dále směřuje do nebes memento pro všechny nezáčastněné – měli by si uvědomit, že zlo a nenávisť jsou součástí lidské povahy, dřímají v každém z nás. Člověk musí být velmi pozorný, aby se neprobudil do té intenzity, které jsem byl tehdy svědkem.

■ (ger)

Jak se na nás podepisují naše matky

„Kdepak ses tak dlouho zdržel, miláčku?“ netáže se láskyplně a starostlivě partnerka muže, vračejícího se nad ránem domů, ale vyčítá, hrozí, dává mu najevo své zklamání, svůj vztek, samé negativní emoce. Jak to však jde dohromady s oslovením „miláčku“? „Ještě jednou to uděláš, a přizabiju tě,“ usmívá se matka na svého nezvedeného potomka. Co si ten nebožák má z tohoto sdělení vybrat? Matka mu slovy sděluje, že ho nečeká nic dobrého, ale usmívá se na něj dobráckým úsměvem.

Oba příklady komunikačních chyb popsali již v padesátých letech minulého století Gregory Bateson a takzvaná dvojná vazba, tedy situace, kdy klíčová osoba předává v tutéž chvíli verbálně a neverbálně vzájemně neslučitelné informace, se stala základním termínem paloaltské školy komunikační psychoterapie.

Batesonovy myšlenky rozvinul jeho spolupracovník, rakousko-americký psycholog **Paul Watzlawick**, jehož práce opakovaně vycházejí i v češtině (například Pragmatika lidské komunikace). V knize esejí **Všechno zlé je k něčemu dobré aneb Řešení paní Hekate** (přepřelované vydání, Portál) se opět projevil jako autor s pronikavým smyslem pro ironii, její úlevný i devastující účinek. Popisuje *patend* na rozum, jenž plodí řešení, které se s konečnou platností vypořádá téměř se vším, takže ze světa odstraní nejen problém, ale všechno, co s ním souvisí (v němčině se propojují dva pojmy: *patent* na rozum – *Patentlösung* – a konečné řešení – *Endlösung*). Jinak řečeno, pokus o řešení se nepředvídaně a nepozorovaně dokáže změnit

v ještě větší problém. A navíc, píše Watzlawick, „když je něco zlé, musí být to, co je pravým opakem, dobré – to je snad logické“. Inu, není. „Dvakrát tolik neznamená vždycky dvakrát lépe a opakem zlého nemusí být nutně dobré, ale ještě horší.“

Pasti, které nám chystá naše zkušenost, se však mohou přeměnit i v kladné postoj: „Nechci se podřítit zákazu vstoupit na květinový záhon. – Ale co, je krásný a byla by škoda ho poničit.“ A tak si při čtení Watzlawickových esejí uvědomíme, že svět, který nás obklopuje, je plný (nejen) komunikačních léček, které je třeba prohlédnout a odolat jim.

■ **Alena Sojková**

ZPĚVNÍK JANA BURIANA (241)

Vzpomínka na Láďu

Jan Burian
písníkář

„Co tady dělají ty lidi?“ žertoval v časech totality kamarád Láďa Kantor, když jsme vyšli na ulici. „Co tu všichni děláte, vždyť maj bejt v práci!“

Měli jsme – řadím se mezi jeho kamarády – Láďův humor rádi. Byl tehdy na volné noze a pracoval šestnáct hodin denně...

„Odepíšu se sám,“ říkával po každé ve vrátnici vydavatelství Orbis, kde se každá návštěva musela zapisovat. My, tehdejší redaktori časopisu Melodie, za nimiž do Orbisu chodil, jsme se pak po něm opíčili... S Františkem Horáčkem chodili fandit na Bohemku, a jednou mě dokonce vzali s sebou. Láďa byl sice vůdcovský typ, ale měl drobnou postavu a vypadal jako typický intelektuál, dokonce spíš z 19. než 20. století. Když se na fotbalové hřiště fandil, mlčel, ale ve chvíli, kdy všechny hlasy zmlkly a na hřišti se nic nedělo, dokázal zvolat naléhavým hlasem: „Svině!“ Nikdo z nás nevěděl, komu ten výkřik vlastně patří, ale tušili jsme, že jde o jakýsi univerzální projev totálního nesouhlasu s uspořádáním světa, a mohli

jsem se uválet smíchy. Když potom přišel na náš koncert – vystupovali jsme tehdy společně s Jiřím Dědečkem –, dokázal se smát zase on, a to tak spontánně, že jsem mívával pocit, že někteří méně chápaví diváci teprve na základě jeho reakcí pochopili, že jsme řekli něco vtipného... To bylo v roce 1978 v divadélku Ateliér, kde jeho C & K Vocal vystupoval s krásným pořadem Čas her. Na něm jsme se my s Dědečkem moc nenasmáli, zato jsme okouzleně poslouchali Kantorovy verše: „Jsem napůl děti / napůl dospělí / smějem se jenom / když v tom nelítáme sami / ...Kdo je nám blízký / ten možná ocení / že se chceme vyhnout cestám / který jsou všem známý...“

Láďa Kantor byl vášnivec a všechno dělal s velkým nasazením na hranici sebezníčení, ať už to byla umělecká, nebo organizační práce. Spolu se skladatelem Jiřím Cerhou vybudoval a přes všechny existenční potíže udržel při životě C & K Vocal, nejzajímavější a nejdovádčivější vokální soubor, který

Byl neústupný, ale lidi ho měli rádi

u nás v posledních patnácti letech normalizace působil. Kromě toho inspiroval nebo přímo produkoval spoustu zajímavých hudebních projektů, bez něj by například nikdy nevzniklo nejlepší album Michala Prokopa Koleč Yesterday. V Malostranské besedě mívával diskusní pořad Dialogy, na nichž četl dlouhé pasáže ze svého milovaného F. X. Šaldy a kam si zval hosty, kteří v té době na žádné pódium nemohli.

Uměl ze sebe udělat Švejka: když v roce 1977 podepisovali po divadelních takzvanou Antichartu i „umělci z oblasti zábavné a populární hudby“, potkal se s jedním z „povolených“ textařů, který se ho zeptal: „Tak už jsi to podepsal?“ – „Co?“ zatvářil se přitrouble Láďa. „No přece to prohlášení!“ – „Jaký?“ – „Tamto z Divadla hudby!“ – „Proč?“ otázal se nakonec Láďa s výrazem obecního blba, a tak tazatel zakroužil hlavou a odešel. Pro svou neústupnost a neochotu ke kompromisům rozčiloval Ladislav Kantor spoustu lidí s opačným charakterem, ale kdo ho poznal blíž, musel ho mít rád.

Po listopadu 1989 se stal ředitelem sekretariátu a protokolu prezidenta, pak řídil volební kampaň ODA, dokonce i Českou filharmonii, ale to už jsme se téměř nepotkávali. Mám ho v paměti jako kamaráda ze starých časů, odvážného, čestného, vtipného a vlídného člověka, a je mi smutno, že už tu s námi není.